

DS

VAN NATURE

Jacques van der Neut schrijft in Van Nature over opvallende waarnemingen in de natuur. Hij was vele jaren boswachter in De Biesbosch. Daarnaast is hij een verwoed natuurfotograaf.

Door jonge zeearenden te ringen en te zenderen, weten we meer over hun omzwervingen. Vorige week klapte er een jonge zeearend uit de Biesbosch tegen een windturbine in Duitsland.

▲ Vogels komen vaak om bij een botsing tegen windturbines en hoogspanningsmasten. FOTO'S JACQUES VAN DER NEUT

▲ Een volwassen zeearend.

Kamikazevlucht door windpark

Met zowel een toename in het aantal windturbines als het aantal zeearenden in Duitsland en Nederland zullen er steeds meer zeearenden door windturbines om het leven komen. Zo werden in Duitsland tussen 2002 en 2019 maar liefst 158 gevallen geregistreerd van zeearenden die tegen de wieken van een windturbine klapten.

De laatste decennia groeide het aantal windparken bij de Oosterburen. Het aantal botsingen van zeearenden steeg navenant. Ook in andere Noord- en Oost-Europese landen nam het aantal windturbineslachtoffers toe. In Nederland zijn twee gevallen bekend in Flevoland, waarbij beide vogels toevallig werden gevonden.

De Nederlandse broedpopulatie is weliswaar nog klein, maar neemt sterk toe. De nieuwe ontwikkelingen op het gebied van windenergie zullen daarom ook in Nederland voor problemen zorgen door sterfte van vogels waaronder zeearenden.

„Die energietransitie komt er gewoon, in welke vorm dan ook”, stelt Dirk van Straalen, voorzitter van de Werkgroep Zeearend Nederland.

„Het recente voorval waarbij een gezenderde zeearend uit de Biesbosch in Duitsland door een windturbine in tweeën werd gehakt, kreeg zoals verwacht, heel veel aandacht. We hebben meermaals beelden bekeken van zeearenden die dwars door windparken vlogen en daar wonderwel in slaagden. Zo'n beest heeft puur geluk.”

Hoe nu verder met al die plannen van de overheid voor grootschalige aanleg van windparken in de nabije toekomst? Zoals het er nu naar uitziet, zal straks immers een groot deel van het Nederlandse landschap door wieken van windturbines worden gedomineerd. „Met het oog op zeearenden is dat zeker een spanningsveld. Een dode zeearend is en blijft natuurlijk altijd een triest bericht. Dankzij ons ring- en zenderonderzoek krijgen we een idee van de invloed van windparken op zeearenden. De meeste buikpijn krijg ik echter van het feit dat bij de voorbereidingen van zo'n windpark, de maat-

regelen om botsingen te voorkomen niet of nauwelijks aan de orde komen, zelfs niet als daar vertegenwoordigers van natuurbeschermingsorganisaties aan tafel zitten.”

Ruimte

Vervolgens somt Van Straalen een aantal mogelijkheden op, zoals het zwart verven van een wiek van zo'n windturbine of het aanbrengen van detectie-apparatuur waarbij de rotorbladen van zo'n gevaarte tijdelijk stoppen als er vogels naderen. „De techniek en de kennis zijn er al langer. In relatie met de bouw van windparken hebben ze in Spanje bijvoor-

Buikpijn krijg ik van het feit dat botsingen voorkomen niet of nauwelijks aan de orde komt

– Dirk van Straalen

beeld veel ervaring opgedaan met andere grote vogels zoals kraanvogels, gieren en ooievaars. Het gaat dus niet altijd om zeearenden. Windparken in Duitsland worden doorgaans gebouwd in grootschalige landbouwgebieden, dat kan daar ook makkelijk omdat Duitsland nu eenmaal veel ruimte heeft. In Nederland zetten we windparken als een soort raster om gebieden, die binnen de begrenzing van Natura2000 vallen.”

Verenkleed

De zeearend broedt sinds 2012 in de Biesbosch. Bij de zeearend is het vrouwtje groter dan het mannetje. Aan het verenkleed kunnen vogelaars de leeftijd van een zeearend bepalen. Jonge vogels hebben een opvallend gevlekt verenkleed en een donkerbruine iris. Volwassen vogels zijn bruin met een witte staart en hebben een beige kop met felgele ogen en een zwarte pupil.

Adulte exemplaren hebben bovendien een formidabele, gele haaksnavel. Na het vijfde levensjaar veranderen deze kenmerken niet meer en zijn ze geslachtsrijp. Met een spanwijdte van ruim twee meter is de zeearend de grootste roofvogel van Noord-Europa.

De Nederlandse populatie zeearenden bestaat nu uit zo'n vijftien tot twintig paar. De Werkgroep Zeearend Nederland ringt en zendert regelmatig jonge zeearenden. Dit jaar zal dat weer gebeuren. De vliegbewegingen van in Nederland met zenders uitgeruste zeearenden zijn te volgen op de website portal.werkgroepzeearend.nl

KRAMMER

Hightech turbines redden vogels

Windpark Krammer is het eerste park in Nederland dat actief windturbines stilzet om te voorkomen dat dieren door de dodelijke wieken worden geraakt. De camera's aan de turbines 'kijken' 360 graden in het rond. Arriveert er een grote vogel binnen een straal van 600 meter, dan schakelen de turbines zichzelf tijdelijk uit. Zolang de vogel binnen de afstand van 600 meter blijft, staan de

▲ Windpark Krammer. FOTO WINDPARK KRAMMER

rotorbladen stil. Daarna duurt het zeven tot tien minuten voordat ze weer volle-

dig geactiveerd zijn. Op de molens zijn ook speciale microfoons geïnstalleerd om de ul-

trasone geluiden op te vangen van vleermuizen. Wordt er binnen een uur drie keer een ultrasoon geluid opgevangen dan stopt de turbine, totdat er minstens vijftien minuten geen ultrasoon geluid meer is opgenomen. Windpark Krammer is jaarlijks 120.000 tot 180.000 euro kwijt aan het stilzetten van de windmolens voor vogels en vleermuizen die te dicht in de buurt vliegen.